

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 679/2016 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om riksomfattande och jämförbara lämplighetstest för SORA-examina

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 679/2016 rd undertecknat av riksdagsledamot Sari Sarkomaa /saml:

Vilka åtgärder vidtar regeringen för att skapa nationella och jämförbara lämplighetstest för de så kallade SORA-examina,

vilka åtgärder vidtas för att trygga att den handledning lärarna ger på arbetsplatsen är tillräcklig och kvalitetssäkrad,

vilka åtgärder vidtas för att under studietiden på ett ändamålsenligt sätt utveckla utvärderingen av de studerandes lämplighet och för ingripanden då det visar sig att personen ifråga visar sig icke lämpad,

vilka åtgärder vidtas för en utvärdering och reform av SORA-lagstiftningen och

vilka åtgärder vidtas för att i ett tillämpligt tidigt skede av studierna ta i bruk ett narkotikatest för att gallra bort studerande?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Reformen av SORA-lagstiftningen inleddes vid undervisnings- och kulturministeriet under 2017. SORA-bestämmelserna kommer hädanefter att granskas som en helhet. Särskilt utreds till vilken del problemen gäller innehållet i bestämmelserna och till vilken del det handlar om hur de tillämpas och om samarbetet mellan olika instanser.

De gällande bestämmelserna har trätt i kraft vid ingången av 2012. I det utlåtande grundlagsutskottet, som behandlat lagändringarna, lade fram (GrUU 60/ 2010) fäste utskottet särskilt uppmärksamhet vid att bestämmelserna inte utan godtagbart skäl får ställa de sökande och studerande i ojämlik ställning på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Å andra sidan utgör säkerhetskraven ett godtagbart skäl för att inte välja en sökande eller dra in den studerandes studierätt. Även med tanke på den sökandes rättssäkerhet är det viktigt att redan i ansökningsskedet så noggrant som möjligt utreda den sökandes lämplighet för branschen, så att han eller hon inte antas till en utbildning där arbetsuppgifterna är sådana att han eller hon på grund av hälsoskäl eller funktionsnedsättning inte kan verka där.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 679/2016 rd

Enligt uppgifter från Tillstånds- och tillsynsverket för hälsovården, Valvira, har drog- och rusmedelsmissbruket bland yrkeskunnig personal inom social- och hälsovården ökat. Allvarliga drogmissbruksproblem eller rusmedelsberoende kan påverka personens hälsotillstånd eller funktionsförmåga i betydande grad. Utbildningsanordnaren har rätt att anmoda personen genomgå granskningar och undersökningar som utförs av hälsovårdspersonal samt få ett läkarutlåtande med en bedömning av den studerandes funktionsförmåga med utgångspunkt i granskningen eller testen. Bestämmelserna om narkotikatest i gällande yrkesutbildnings- och högskolelagstiftning motsvarar bestämmelserna i lagen om integritetsskydd i arbetslivet.

Man bör emellertid också minnas att det är på arbetsgivarens ansvar att försäkra sig om de anställdas kompetens och lämplighet för de uppgifter de tilldelas samt att Valvira ansvarar för tillsynen över hälso- och sjukvårdspersonalens och verksamhetsenheternas verksamhet både inom den offentliga och den privata hälso- och sjukvården. Således ska lämpligheten för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården för i frågavarande bransch inte endast bedömas när det gäller antagningen av studerande och själva studierna, utan också i anställningsförfarandet och i tillsynen av deras verksamhet.

Utbildningsstyrelsen har främjat verkställigheten av SORA-bestämmelserna och -föreskrifterna vid informations- och fortbildningstillfällen. Dessutom har styrelsen den 1 augusti 2015 uppdaterat bestämmelserna gällande de grunder för yrkesinriktade grundexamina samt yrkes- och specialyrkesexamina som ska träda i kraft. Inom vuxenutbildningen har man bl.a. bidragit till verkställigheten av SORA-bestämmelserna genom utvärderingar av förutsättningarna för anordnade av fristående yrkesexamina. Även den nya SORA-guiden (2015) har uppdaterats i syfte att stödja utbildningsanordnare och examensarrangörer i verkställigheten av lagstiftningen inom yrkesutbildningen. I reformen av yrkesutbildningen kommer man för SORA-bestämmelsernas del dessutom att granska hur väl de fungerar inom ramen för yrkesutbildningen i en bredare kontext. Utbildningsstyrelsen deltar också i social- och hälsovårdsministeriets planering av utbildningar som ska bidra till verkställigheten av SORA-bestämmelserna i syfte att främja hälsorespektive studerandevårdspersonalens kompetens och samarbetet mellan olika aktörer.

Inom ramen för reformen av yrkesutbildningen förnyas ansöknings- och antagningsförfarandet för yrkesutbildningens del. För att genomföra detta krävs en utvärdering av nuvarande praxis. I samband med detta kommer man också för SORA-examinas del att bättre kunna beakta de studerandes lämplighet för utbildningen i antagningsskedet så att man så tidigt som möjligt kan ingripa om den studerande inte visar sig lämpad.

I det utkast till regeringens proposition med förslag till lag om yrkesutbildning som ska lämnas till riksdagen och var på remiss i november 2016 föreslås olika reformer angående ansökningsförfarandet som skulle minska valet av studerande som inte lämpar sig för en SORA-examen. Bestämmelserna om ansökningsförfarandet och grunderna för antagning är främst på förordningsnivå, och beredningen av ändringarna i förordningar håller som bäst på. Avsikten är att under beredningen utvärdera och förtydliga den roll som bl.a. inträdesförhören och lämplighetstesten samt ett gemensamt prov som mäter de sökandes inlärningsförutsättningar ska ha för antagningarna till SORA-examina. I lagförslaget ingår även bestämmelser i lagstiftningen om yr-

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 679/2016 rd

kesutbildning om en omvärdering av antagningen av studerande till utbildning med personlig tillämpning som leder till examen och om handledning vidare till en lämplig examen i syfte att stödja att den studerandes individuella lämplighet för yrket beaktas.

För dem som ansöker om studieplats inom ramen för den kontinuerliga ansökan ska man enligt förslaget redan i ansökningskedet bedöma om examen lämpar sig för den studerande. Enligt förslaget kan man som examinand eller studerande anta sådana sökande som utbildningsanordnaren anser har förutsättningar att förvärva den kompetens eller avlägga den examen som är målet med utbildningen. I princip kommer bestämmelserna i SORA-lagstiftningen att definiera tillgänglighet så att sådana aspekter som beror på i frågavarande persons hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte får utgöra ett hinder för att antas som studerande, om hindret kan avlägnas genom rimliga åtgärder. Å andra sidan är syftet med SORA-bestämmelserna att säkerställa patienternas och klienternas säkerhet, vilket betyder att en sökande inte ska antas om hans eller hennes hälsotillstånd eller funktionsförmåga i utförandet av uppgifter som anknyter till studierna äventyrar säkerheten.

Inom ramen för reformen av yrkesutbildningen utökas och effektiveras förvärvandet av kompetens på arbetsplatsen. För den studerande utses det på arbetsplatsen en ansvarig handledare som i fråga om yrkesskicklighet, utbildning och arbetserfarenhet är kompetent, så att man kan försäkra sig om att den studerande får handledning och på ett ändamålsenligt sätt ges förutsättningar att förvärva den yrkeskunskap i anknytning till arbetsuppgifterna som utbildningen gäller. Utbildningsanordnaren ska bedöma om arbetsplatsen är lämplig för förvärvandet av den kompetens som är det individuella målet. Även påvisandet av den kompetens den studerande uppnått ska ske i samarbete mellan utbildningsanordnaren och arbetsplatsen, så att den kompetens som den studerande enligt grunderna för i frågavarande examen eller utbildning ska uppnå påvisas och bedöms i enlighet med den yrkesskicklighet och kompetens som krävs i arbetslivet och att kvaliteten på det individuella kunnandet därmed tillgodoses.

Genom att utveckla urvalsprocessen strävar man till ett effektivare och mer ändamålsenligt studerandeurval, där bedömningen av den sökandes lämplighet för branschen ingår som ett viktigt element. Olika antagningsförfaranden har undersökts väldigt lite, och det finns mycket varierande resultat om hur psykologiska test inverkar på antagningen av studerande. Lämplighet för branschen kan utvärderas på många sätt i antagningen av studerande, och högskolorna fattar beslut om förfarandena på basis av forskningsresultat. Yrkeshögskolorna har därför bl.a. inlett ett samarbete inom forsknings- och utvecklingsarbete i syfte att skapa ett gemensamt urvalsprovsförfarande för utbildningarna till sjukskötare. Utvecklingen av det nya förfarandet kräver att man granskar flera olika delområden i anslutning till olika urvalsprov. Undervisnings- och kulturministeriet följer med de resultat projektet ger upphov till. Dessa kan integreras i reformen av antagningarna av studerande i sin helhet, vilket ingår i spetsprojekt 3, som gäller kompetens och utbildning.

Helsingfors 31.3.2017

Undervisnings- och kulturminister Sanni Grahn-Laasonen